USNESENÍ

Krajský soud v Ostravě, pobočka v Olomouci projednal ve veřejném zasedání konaném dne 26. září 2023 odvolání obžalované **Mgr. et Bc. Petry Ž.,** nar. xxx, proti rozsudku Okresního soudu v Šumperku ze dne 15. 2. 2023, č. j. 3 T 68/2022-816, a rozhodl

takto:

Z podnětu odvolání obžalované Mgr. et Bc. Petry Ž. **se** podle § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu napadený rozsudek **zrušuje** v celém rozsahu a **nově se rozhoduje** tak, že podle § 222 odst. 2 trestního řádu **se věc** obžalované Mgr. et Bc. Petry Ž. trestně stíhané pro zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odstavec 1, odstavec 2 písmeno d) trestního zákoníku a přečin ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odstavec 1 písmeno d), odstavec 3 písmeno b) trestního zákoníku, kterých se měla dopustit tím, že:

v době od října 2019, z počátku příležitostně v jednotkách případů, později od konce srpna 2020 se vzrůstající četností a od listopadu 2020 do 27. března 2021, zpravidla denně, po dobu řádově desítek minut, v prostorách společně užívaného bytu na adrese xxx v xxx, slovně útočila na svého manžela Mgr. Martina Ž., narozeného xxx, kterého se pro předchozí rodinné spory snažila tímto způsobem přimět k omezení osobního i telefonického kontaktu s jeho rodiči, přičemž na něj hlasitě a zpravidla za přítomnosti jejich nezletilé dcery N. Ž., narozené xxx, křičela nadávky: „zmrde, čuráku, lidská kurvo“, kdy obdobným vulgárním způsobem se vyjadřovala i o jeho rodičích, poškozeného pak osočovala z psychické lability, bránila mu v možnosti volného pohybu po bytě, vstupovala a následně provokativně setrvávala v jeho bezprostřední blízkosti, přičemž mu také bránila v plnění pracovních povinností učitele při distanční výuce, jeho pracovní činnost ztěžovala náhlým vypínáním počítače nebo odnímáním ovládací myši, nepřetržitými hovory, slovními útoky a vyžadováním pozornosti mu zabraňovala ve spánku a nejméně ve třech případech mu fyzickým útokem způsobila drobné poranění na těle, po oznámení záměru poškozeného ze září 2020 podat žádost o rozvod své slovní útoky vůči jeho osobě stupňovala a pravidelně jej označovala výrazy: “čurák, zmrd, pičus, hovado, kurvo kurevská, svině zmrdaná“, hovořila o něm jako o úchylovi a vyzývala jej k tomu, aby si šel strčit čuráka do své matky, případně aby se šel oběsit, opakovaně mu také odebrala jeho mobilní telefon, ze kterého pak smazala veškerá data, po

ukončení svého vykázání ze dne 3. 11. 2020 a následném návratu do společného obydlí, i přes jasně projevený nesouhlas a opakované prosby poškozeného, který její jednání těžce snášel, ve slovních útocích a vulgárních urážkách vůči jeho osobě pokračovala, což činila bez ohledu na častou přítomnost nezletilé dcery, před kterou mimo jiné hovořila o poškozeném jako o někom, kdo ji vyhání z bytu, a tehdy, pokud poškozený z bytu ve snaze zamezit dalšímu pokračování těchto incidentů, odcházel, zmiňovala před dcerou po jeho návratu, že si byl vybírat "nějakou děvku", kterou ji pak v bytě nahradí, kdy toto jednání u nezletilé vyvolávalo emoční rozrušení a projevy odporu,

postupuje Městskému úřadu v Zábřehu, neboť uvedený skutek není trestným činem, avšak mohl by být příslušným orgánem posouzen jako přestupek, přičemž tak měl učinit již soud prvního stupně.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Okresního soudu v Šumperku (dále jen „okresní soud“) ze dne 15. 2. 2023, č. j. 3 T 68/2022-816, byla obžalovaná Mgr. et Bc. Petra Ž. (dále jen „obžalovaná“) uznána vinnou zločinem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odstavec 1, odstavec 2 písmeno d) trestního zákoníku a přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odstavec 1 písmeno d), odstavec 3 písmeno b) trestního zákoníku, které spáchala tím, že:
v době od října 2019, z počátku příležitostně v jednotkách případů, později od konce srpna 2020 se vzrůstající četností a od listopadu 2020 do 27. března 2021, zpravidla denně, po dobu řádově desítek minut, v prostorách společně užívaného bytu na adrese xxx v xxx, slovně útočila na svého manžela Mgr. Martina Ž., narozeného xxx (dále jen „poškozený“), kterého se pro předchozí rodinné spory snažila tímto způsobem přimět k omezení osobního i telefonického kontaktu s jeho rodiči, přičemž na něj hlasitě a zpravidla za přítomnosti jejich nezletilé dcery N. Ž., narozené xxx (dále jen „poškozená“), křičela nadávky: „zmrde, čuráku, lidská kurvo“, kdy obdobným vulgárním způsobem se vyjadřovala i o jeho rodičích, poškozeného pak osočovala z psychické lability, bránila mu v možnosti volného pohybu po bytě, vstupovala a následně provokativně setrvávala v jeho bezprostřední blízkosti, přičemž mu také bránila v plnění pracovních povinností učitele při distanční výuce, jeho pracovní činnost ztěžovala náhlým vypínáním počítače nebo odnímáním ovládací myši, nepřetržitými hovory, slovními útoky a vyžadováním pozornosti mu zabraňovala ve spánku a nejméně ve třech případech mu fyzickým útokem způsobila drobné poranění na těle, po oznámení záměru poškozeného ze září 2020 podat žádost o rozvod své slovní útoky vůči jeho osobě stupňovala a pravidelně jej označovala výrazy: “čurák, zmrd, pičus, hovado, kurvo kurevská, svině zmrdaná“, hovořila o něm jako o úchylovi a vyzývala jej k tomu, aby si šel strčit čuráka do své matky, případně aby se šel oběsit, opakovaně mu také odebrala jeho mobilní telefon, ze kterého pak smazala veškerá data, po ukončení svého vykázání ze dne 3. 11. 2020 a následném návratu do společného obydlí, i přes jasně projevený nesouhlas a opakované prosby poškozeného, který její jednání těžce snášel, ve slovních útocích a vulgárních urážkách vůči jeho osobě pokračovala, což činila bez ohledu na častou přítomnost nezletilé dcery, před kterou mimo jiné hovořila o poškozeném jako o někom, kdo ji vyhání z bytu, a tehdy, pokud poškozený z bytu ve snaze zamezit dalšímu pokračování těchto incidentů, odcházel, zmiňovala před dcerou po jeho návratu, že si byl vybírat "nějakou děvku", kterou ji pak v bytě nahradí, kdy toto jednání u nezletilé vyvolávalo emoční rozrušení a projevy odporu.

2. Obžalovaná byla za tuto trestnou činnost odsouzena podle § 199 odst. 2 trestního zákoníku za použití § 43 odst. 1 trestního zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 trestního zákoníku podmíněně odložen a podle § 82 odst. 1 trestního zákoníku jí byla stanovena zkušební doba v trvání dvou let.

3. Proti tomuto rozsudku okresního soudu podala obžalovaná prostřednictvím své obhájkyně JUDr. Dagmar Kolákové odvolání, které zaměřila do všech jeho výroků a které následně podrobně odůvodnila. Obžalovaná úvodem namítla, že rozsudek trpí podstatnými vadami, neboť okresní soud se nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním a mylně rozhodl o její vině.

4. Obžalovaná dále uvedla, že ona byla ve všech svých výpovědích konzistentní a poté se velmi podrobně a obšírně vyjádřila k situaci v jejich rodině, která se postupem času stala velmi vyhrocenou. Obžalovaná připomněla, že byla s poškozeným společně asi dvacet let, dlouhou dobu se snažili o dítě, což se nedařilo a nezletilá N. je tak jejich vymodlené dítě. Proto ve chvíli, kdy začalo docházet ke konfliktům s rodinou poškozeného, chtěla obžalovaná situaci řešit, neboť to cítila jako ohrožení jejich dcery. Poškozený, tehdy ještě její manžel, s ní byl zpočátku zajedno a vůči chování svých rodičů a bratra a jeho ženy vůči jejich dcery se ohrazoval. Postupem doby se však, zřejmě v důsledku tlaku jeho rodiny, přiklonil ke svým rodičům a za viníka celé situace označil ji. Obžalovaná přitom nikdy nepopírala, že vyhrocenou situaci, kterou vnímala jako ohrožení jejich rodiny a zejména dcery, nezvládala v klidu a je pravdou, že se neustále snažila konflikt vyřešit a zejména přimět poškozeného, aby se za jejich rodinu postavil. Její reakce spočívající v diskusích s poškozeným, je nutné posuzovat i s ohledem na její osobnostní rysy, zde plně odkazuje na výsledky znaleckého zkoumání a výslech znalce MUDr. Kováře k její osobě, s jehož závěry se ztotožňuje. Je však třeba zohlednit i výsledky psychologického zkoumání poškozeného, ze kterého plyne jeho role v konfliktu jako pasivního agresora.

5. Obžalovaná dále nesouhlasila s napadeným rozsudkem ohledně konkretizace jednotlivých útoků, kterých se měla vůči poškozenému dopouštět. Rozhodně nebylo v řízení prokázáno, že se snažila poškozeného přimět k omezení jeho kontaktu s rodiči, bylo to právě naopak, kdy ho pobízela, aby za nimi šel a celou nežádoucí situaci řešil. Obžalovaná nepopírá, že občas v hádce použila expresivní výraz nebo sprosté slovo, rozhodně však popírá, že by to mělo být zpravidla denně, jak uzavřel okresní soud. Poškozenému nikdy nebránila ve volném pohybu po bytě, to by ani nebylo s ohledem na její a jeho tělesnou konstituci (poškozený je cca 2x těžší než ona) fyzicky možné. Nikdy mu také nebránila v plnění jeho povinností v distanční výuce, naopak, výpověď poškozeného v tomto smyslu byla vyvrácena zprávou jeho zaměstnavatele o jeho pracovní morálce. Také mu nikdy nevypnula počítač, když učil nebo se připravoval na výuku, nikdy mu neodňala ovládací myš. Rovněž rozhodně popírá, že by na něj fyzicky útočila, také vysvětlila vznik oděrky na kůži, kdy šlo ale o náhodu, nikoli o její útok.

6. Dále se obžalovaná podrobně vyjádřila k jednotlivým provedeným důkazům, které podrobila analýze. Z hlediska právního hodnocení dané problematiky pak obžalovaná poukázala na závěry Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, z nichž jasně vyplývá, že i když její jednání bylo z morálního hlediska nesprávné a odsouzeníhodné, ještě to samo o sobě nenaplňuje znaky týrání, jak je chápe trestní právo i s ohledem na princip ultima ratio. Z provedeného dokazování vyplývá, že soužití obžalované a poškozeného nebylo k jeho konci harmonické a docházelo ke konfliktům, které byly vyvolány vnějšími vlivy, se kterými se neuměli vypořádat. Okresní soud rezignoval na respektování zásady subsidiarity trestní represe a uplatnění na ni navazující zásady ultima ratio, neboť prostředky trestního práva mají reagovat na protiprávní jednání až v krajních případech, trestněprávní řešení je tím nejzazším. Závěrem obžalovaná navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a obžaloby ji zprostil.

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Gráblová.

7. V rámci veřejného zasedání přednesla obhájkyně obžalované odvolání ve shodě s jeho písemným vyhotovením založeným ve spise a učinila shodný závěrečný návrh.

8. Státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci se ve veřejném zasedání vyjádřil k podanému odvolání obžalované tak, že obžalovaná tvrdila, že všechno, co uvádí poškozený, že bylo předem promyšlené, aby měl dobrou pozici pro rozvod a svěření dítěte do své péče a že nyní poškozený opět usiluje o svěření dítěte do své péče, nicméně manipulaci s fakty z její strany nelze vyloučit. Z provedených důkazů však nelze učinit závěr, který činí obhajoba. Dále uvedl, že každý znalec hodnotil jinou osobnost a znalec MUDr. Kovář, který vyšetřoval duševní stav obžalované, poškozeného nevyšetřoval. Pokud vycházel z toho, co mu uvedla obžalovaná a ze spisového materiálu, tak mohl učinit závěry, když informace od poškozeného, co ho k nahrávání vedlo, neměl. Ohledně tzv. italského manželství druhý znalec nespecifikoval, proč by to mělo být italské manželství. Ani z nahrávek a jejich přepisů nevyplývá, že by se mělo jednat o tzv. klasické italské manželství, když tam dochází ke slovnímu napadání pouze ze strany obžalované. Státní zástupce si dále nebyl jistý, z čeho znalec vycházel, když se vyjadřoval k psychickému stavu poškozeného, a když hodnotil manželství obžalované a poškozené. Navíc má pocit, že znalci se pro potřeby řízení vyjadřovali k něčemu, co neměli. Má za to, že na celou situaci měli znalci spíše zúžený pohled. Pokud např. znalec Kolda hovoří o tom, že poškozený je submisivní, tak státní zástupce měl za to, že poškozený spíše nevěděl, jak tu situaci dále řešit. Nemluvil a nahrával si to proto, že by mu nikdo nevěřil, že ze strany obžalované dochází k takovémuto jednání. Jde o to, jestli je možno poškozenému věřit, že pokud nevěděl, jak to řešit, nechtěl opustit tu společnou domácnost. Tak to řešil tak, že si to nahrával, aby mu v budoucnu někdo uvěřil. Z obsahu odůvodnění napadeného rozsudku vyplývá, že okresní soud se zabýval tou možností, zda je to přestupkové jednání nebo již jednání trestněprávní. Dále státní zástupce odkázal na závěrečnou řeč státního zástupce v hlavním líčení. Pokud jde o celkové hodnocení jednání obžalované, to je hodnoceno jako verbální a psychické násilí. Fyzických ataků tam mnoho nebylo, kdy mezi obžalovanou a poškozeným je velký fyzický rozdíl. Oba jsou vzdělaní lidé a poškozeného to vedlo k tomu, aby neoplácel a neřešil to tak, že by přistoupil k odvetnému jednání. Okresní soud se problematikou týrání zabýval a v odůvodnění právní kvalifikaci týrání osoby ve společném obydlí v rozsudku dostatečně specifikoval, a to jak z pohledu skutkových okolností, tak i právního hodnocení. Nelze říci, že by zde okresní soud hodnotil provedené důkazy v extrémním rozporu s jejich obsahem, kdy tato právní kvalifikace je přiléhavá. Obžalovaná se těch výlevů vůči poškozenému dopouštěla v některých případech i za přítomnosti nezletilé dcery, přičemž ale právní hodnocení ohrožování mravní výchovy dítěte je sporné, když i odůvodnění napadeného rozsudku je strohé. V této souvislosti měl státní zástupce za to, že je třeba vyhodnotit všechny okolnosti, a to i v rámci dnes doplněného dokazování. Jak je uvedeno v odůvodnění rozsudku, tato právní kvalifikace jednání popsaného ve skutkové větě napadeného rozsudku nebyla naplněna zejména z pohledu míry společenské škodlivosti jednání obžalované ve vztahu k této právní kvalifikaci. Závěrem státní zástupce navrhl, aby odvolací soud rozsudek okresního soudu zrušil a věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí, případně sám rozhodl rozsudkem tak, že uzná obžalovanou vinnou jednáním tak, jak je popsáno ve skutkové větě napadeného rozsudku s právní kvalifikací jako přečin týrání osoby ve společném obydlí spáchaném po delší dobu podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákoníku a uloží jí trest tak, jak jí byl uložen nalézacím soudem.

9. Krajský soud v Ostravě, pobočka v Olomouci (dále jen „krajský soud“) jako soud odvolací (§ 252 trestního řádu) úvodem shledal, že odvolání obžalované bylo podáno oprávněnou osobou (§ 246 odst. 1 písm. b) trestního řádu), v zákonné osmidenní lhůtě od doručení opisu rozsudku a na místě, kde lze takové podání učinit (§ 248 odst. 1 trestního řádu), přičemž splňuje zákonem předepsané náležitosti (§ 249 trestního řádu). Současně krajský soud neshledal ani jiný důvod k zamítnutí nebo odmítnutí odvolání podle § 253 odst. 1, resp. podle § 253 odst. 3 trestního řádu z formálních důvodů bez věcného přezkoumání napadeného rozsudku a předcházejícího řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Gráblová.

10. Odvolací soud tedy z podnětu podaného opravného prostředku přezkoumal z hledisek uvedených v § 254 odst. 1, odst. 3 trestního řádu zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozsudku, proti kterým bylo podáno odvolání, a to z hlediska vytýkaných vad, jakož i správnost postupu řízení vydání napadeného rozsudku předcházející, a po projednání věci ve veřejném zasedání dospěl k závěru, že odvolání obžalované je částečně důvodné, a tudíž bylo třeba napadený rozsudek z podnětu tohoto odvolání zrušit a následně rozhodnout v její prospěch, byť nikoli v intencích jejího návrhu na zproštění obžaloby.

11. V samotném řízení, které rozsudku předcházelo, sice krajský soud neshledal žádné podstatné vady, které by měly za následek nedostatečné objasnění věci či porušení práva obhajoby, tudíž nebyl zjištěn ani jiný kasační důvod pro zrušení napadeného rozsudku ve smyslu ust. § 258 odst. 1 písm. a) trestního řádu, přičemž v tomto ohledu ani nebyly žádné námitky vzneseny, nicméně v návaznosti na odvolání podané obžalovanou je nutno konstatovat, že v daném případě byl shledán odvolací důvod uvedený v § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu, kdy bylo třeba napadený rozsudek zrušit a věc podle § 222 odst. 2 trestního řádu postoupit správnímu orgánu, neboť uvedený skutek není trestným činem, avšak mohl by být příslušným orgánem posouzen jako přestupek.

12. Krajský soud úvodem konstatuje, že dokazování bylo nalézacím soudem nepochybně provedeno v rozsahu potřebném pro zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti ve smyslu ust. § 2 odst. 5 trestního řádu. Dlužno podotknout, že okresní soud věnoval projednávání této věci patřičnou pozornost, kdy dokazování provedl v rozsahu všech důkazů navržených v obžalobě státního zástupce. Krajský soud tedy zastává stanovisko, že okresní soud v řízení provedl zcela v souladu s trestním řádem všechny dostupné a pro trestní řízení potřebné důkazy, přičemž ani strany nové důkazní návrhy neměly a ani podle názoru krajského soudu žádné takové dosud neprovedené důkazy neexistují.

13. Pokud se týká samotného napadeného rozsudku, tak okresnímu soudu nelze upřít, že se snažil všechny provedené důkazy hodnotit jednotlivě i v jejich souhrnu ve smyslu § 2 odst. 6 trestního řádu. Stejně tak se okresní soud následně v rámci vyhotovení odůvodnění napadeného rozsudku rovněž snažil dostát požadavkům ust. § 125 odst. 1 trestního řádu, nicméně přesto je třeba uvést, že následné hodnocení provedených důkazů rozhodně nebylo z jeho strany zcela důsledné a vyčerpávající. Pokud tedy okresní soud ohledně žalovaného skutku vyhodnotil výsledky dokazování tak, že je zde dostatek přesvědčivých důkazů pro vyslovení viny obžalované uvedenými trestnými činy, tak krajský soud tento jeho právní názor nesdílí, a naopak jej hodnotí jako nesprávný.

14. Krajský soud přitom zdůrazňuje, že ani on nemá žádných pochybností o tom, že dlouholeté společné soužití obžalované Mgr. et Bc. Petry Ž. a jejího (dnes již bývalého) manžela poškozeného Mgr. Martina Ž. ve společné domácnosti v bytě v xxx, které skončilo rozvodem jejich manželství a odstěhováním se obžalované z jejich společné domácnosti, bylo v závěru místy velmi problematické, kdy „jablkem sváru“ byly vzájemné rodinné vztahy a vazby obžalované, poškozeného a jeho rodiny. Jejich mnohdy velmi vyostřeným hádkám, kdy je nutno uvést, že při nich obžalovaná skutečně používala vůči poškozenému velmi vulgární nadávky, pak bývala přítomna i jejich nezletilá dcera N., nar. xxx. Zjištěné okolnosti však podle stanoviska krajského soudu jednoznačně a bez důvodných pochybností neprokázaly, že by obžalovaná vůči svému tehdejšímu manželovi a své (jediné) dceři jednala způsobem, jak mají na mysli skutkové podstaty trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákoníku nebo ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d), odst. 3 písm. b) trestního zákoníku.

15. Z hlediska okresním soudem užité právní kvalifikace jednání obžalované jako zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) trestního zákoníku, je dále třeba

uvést, že tento trestný čin je trestným činem trvajícím (viz např. usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 15 Tdo 887/2014). Je tomu tak již proto, že znak „týrání“ je interpretován tak, že jde o zlé nakládání s osobou blízkou nebo jinou osobou žijící s pachatelem ve společném obydlí vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, kterou tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (srov. např. rozhodnutí č. 20/2006 Sb. rozh. tr.). Týrání vlastně představuje vyvolání a udržování stavu vnímaného poškozeným jako v zásadě setrvalý stav negativních pocitů, vnitřní nepohody a obav, byť tento stav může být vyvolán dílčími konkrétními jednáními obžalovaného udržujícími či prodlužujícími tento setrvalý stav, a to až do okamžiku jeho ukončení.

16. Krajský soud si je dále plně vědom, že z hlediska právního posouzení skutku jako trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku má význam hodnocení vztahu mezi pachatelem a týranou osobou. Pro tento vztah je přitom příznačné, že týraná osoba jednání pachatele snáší, není schopna klást mu odpor, pasivně se mu podřizuje, bezradně před ním ustupuje a v podstatě není s to na něj adekvátně reagovat (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 7 Tdo 458/2018). Dále je faktem, že mezi typickou skupinu obětí domácího násilí patří manželky nebo družky pachatelů, které s nimi žijí ve společné domácnosti a které nejsou samy schopny těmto agresorům vzdorovat a dokonce ani požádat kohokoli (ať již své příbuzné, známé nebo státní orgány) o pomoc a chovají se shora uvedeným submisivním způsobem. Na tomto místě lze dále odkázat na bod 26. odůvodnění napadeného rozsudku, kde okresní soud správně poukázal na další příklady tzv. domácího násilí vycházející ze soudní praxe, byť tyto na nyní posuzovaný případ nedopadají.

17. Krajský soud pak ve shodě s ustálenou soudní praxí konstatuje, že pro naplnění znaku „týrání“ je možno považovat i týrání psychické. Smyslem ustanovení § 199 trestního zákoníku je posílení ochrany osob ohrožených fenoménem tzv. domácího násilí, tj. násilí páchaného mezi osobami blízkými ve smyslu jejich vzájemného vztahu, přičemž vzájemné role těchto osob jsou v rámci násilného vztahu neměnné (jeden z aktérů je stále osobou ohroženou a druhý osobou násilnou). Současně jde o násilí opakované, dlouhodobé, nikoli o jednorázovou eskalaci konfliktní situace. V konkrétním případě přitom není nutné, aby u týrané osoby vznikly jakékoli následky na zdraví v podobě zranění či jiné obdobné újmy, neboť týrání nemusí mít nutně jen povahu fyzického násilí, ale může spočívat i v působení psychických útrap, popř. být v rovině sexuálního násilí, ekonomického násilí, vyvolání stavu sociální izolace či být různorodou kombinací některých z těchto forem. U domácího násilí je v rámci možných způsobů jeho řešení nezbytně nutné orientovat se na celé jednání pachatele komplexně, nikoli pouze na dílčí útoky, neboť pouze chování násilné osoby k osobě ohrožené v kontextu historie jejich vzájemného vztahu vystihuje skutečnou nebezpečnost daného jednání (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 7 Tdo 417/2016).

18. V nyní posuzovaném případě však tyto obecné předpoklady trestní odpovědnosti pachatelů domácího násilí nekorespondují s konkrétními výsledky dokazování. Krajský soud podotýká, že pachateli této trestné činnosti jsou v drtivé, téměř absolutní, většině muži a poškozenými jejich rodinní příslušníci, zejména pak jejich manželky a družky. Přestože samozřejmě není vyloučeno, aby pachatelem této trestné činnosti byla žena a poškozeným muž, tak se krajskému soudu nepodařilo (např. v právním systému ASPI) vyhledat žádné soudní rozhodnutí, kdy by pachatelem tzv. domácího násilí byla žena a jeho obětí muž. V nyní posuzovaném případě byla před soud postavena manželka poškozeného, která ho měla v závěru jejich cca dvacetiletého společného soužití psychicky týrat, a to i v přítomnosti jejich nezletilé dcery. Již sama tato skutečnost má určitý význam, neboť důvodnost, zda týraná osoba skutečně pociťuje jednání pachatele jako těžké příkoří, je pak nutné posuzovat podle toho, jak je dané jednání ve srovnatelných případech obvykle vnímáno osobami vybavenými běžnými vlastnostmi charakterizujícími jejich odolnost (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 7 Tdo 40/2018). Žádné pochybnosti vesměs

nevyvstávají v situacích, kdy dochází k domácímu násilí v podobě dlouhodobého fyzického týrání, které se projeví opakovanými zraněními poškozené osoby, která je nucena vyhledat lékařské ošetření, nicméně v tomto případě mělo docházet k psychickému týrání oběti. Obžalovaná je zcela bezúhonná vysokoškolsky vzdělaná osoba, nyní ve věku xxx let, dlouhodobě zaměstnaná jako sociální pracovnice v příspěvkové organizaci (domě důchodců) xxx. Poškozeným má být zcela bezúhonný vysokoškolsky vzdělaný muž, nyní ve věku xxx let, zaměstnaný jako učitel. Z výsledků dokazování se dále podává, že k týrání poškozeného mělo docházet v jeho bytě v xxx, který dostal od rodičů a v němž zůstal bydlet i po rozvodu s obžalovanou, přičemž v xxx má poškozený i další rodinné zázemí, neboť oba jeho rodiče a jeho bratr s rodinou žijí v rodinném domě o dvou bytových jednotkách v xxx ve vzdálenosti cca 200 metrů od jeho bydliště. Poškozený tedy rozhodně není osobou, která by byla na obžalované nějakým způsobem závislá, ať již finančně či materiálně nebo jinak, např. v důsledku svého nepříznivého zdravotního stavu či vysokého věku. Dále nelze přehlédnout v řízení provedené důkazy zcela objektivní povahy, které nejsou zatíženy subjektivním vnímáním skutkového děje (což platí pro výpovědi obžalované, poškozeného a většinu svědeckých výpovědí rodinných příslušníků), a to znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie, týkající se znaleckého zkoumání obžalované a poškozeného (viz body 8. a 9. napadeného rozsudku). Znalec psycholog PhDr. Pavel Kolda vyjádřil závěry svého znaleckého zkoumání poškozeného tak, že poškozený mj. disponuje velmi dobrými rozumovými dispozicemi, kdy jeho intelektová kapacita se nachází v nadprůměru. Znalec dále měl u poškozeného za možnou i přítomnost nezralých obranných mechanismů, např. afektualizaci, tj. mechanismus projevující se přemírou afektivity a emocionality při popisování a analyzování různých problémů. Na straně druhé však znalec u poškozeného neregistroval obvyklou sumu znaků, které by svědčily o přítomnosti syndromu týrané osoby, tj. u poškozeného neregistroval takové znaky, které by svědčily pro závěr, že poškozený prošel fází, která by ho stavěla do role oběti domácího násilí. Poškozený se naopak choval sofistikovaně, kdy jako vyšetřovatel dlouhodobě dokumentoval (nahrával) jednání obžalované. Znalec by pro závěr vztahu obžalované a poškozeného použil termín choulostivý, kdy spíše než o domácí násilí se podle jeho názoru jednalo o tzv. italské manželství, v němž dochází k vzájemnému napadání nad rámec běžných vyjadřování. Znalec psychiatr MUDr. Jiří Kovář pak vyjádřil závěry svého znaleckého zkoumání obžalované tak, že tato trpí duševní poruchou ve smyslu smíšené poruchy osobnosti s emočně nestabilními impulsivními rysy, na niž v průběhu partnerské krize navázala porucha přizpůsobení, nicméně z psychiatrického hlediska není žádný důvod omezit styk obžalované s dcerou, přičemž u obžalované nenavrhl uložení žádného ochranného léčení.

19. Krajský soud–i v návaznosti na vznesené námitky státního zástupce, že se znalci vyjadřovali i nad rámec zadání jejich znaleckého zkoumání–si je samozřejmě vědom toho, že posouzení, zda jednání obžalované naplnilo či nenaplnilo znaky skutkové podstaty nějakého trestného činu je otázkou právní, kterou nepřísluší znalcům řešit a že stejně tak znalcům nepřísluší provádět hodnocení důkazů (viz ust. § 107 odst. 1 trestního řádu), když takové hodnocení může provádět pouze soud, což se také stalo, nicméně závěry obou znalců týkajících se jejich hodnocení obou posuzovaných osobností (obžalované a poškozeného, u něhož nenalezli přítomnost syndromu týrané osoby) samozřejmě měly pro krajský soud podstatný význam.

20. Krajský soud tak za dané důkazní situace při správně zjištěném skutkovém stavu uzavírá, že v projednávané věci znak týrání v popsaném jednání obžalované neshledal, a to i s přihlédnutím k principu ultima ratio. Trestněprávní kvalifikace určitého činu jako trestného činu je krajním prostředkem, který má význam z hlediska ochrany základních celospolečenských hodnot pouze v závažnějších případech protispolečenských jednání. Je nutné vycházet z principu „ultima ratio“, ze kterého plyne, že trestněprávní řešení je nejzazší (subsidiární) prostředek k ochraně právního řádu. Vyžaduje se, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě, to znamená především tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní. Trestní právo disponuje těmi nejcitelnějšími prostředky státního donucení, které značně zasahují do práv a svobod občanů a

jejich blízkých a mohou vyvolat i řadu vedlejších negativních účinků nejen u pachatele, ale i u jeho rodiny a společenství, ve kterém žije. Proto legitimitu trestněprávních zásahů může odůvodnit výlučně nutnost ochrany elementárních právních hodnot před činy zvlášť škodlivými pro společnost s tím, že neexistuje jiné řešení než trestněprávní a že pasivita státu by mohla vést ke svémoci či svépomoci občanů a k chaosu (Novotný, Otto, Vanduchová, Marie a kol. Trestní právo hmotné 1. Obecná část. 5. vydání. Praha : ASPI, 2007, s. 45). Jen důsledné respektování principu ultima ratio zaručuje, že omezení základních práv fyzických i právnických osob v důsledku trestních sankcí je možno považovat za proporcionální s účelem trestního práva hmotného sledovaným trestním řízením (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 20221, sp. zn. 7 Tdo 79/2021). Ač bylo jednání obžalované popsané ve skutkové větě napadeného rozsudku zcela jednoznačně nejméně z morálního hlediska odsouzeníhodné, tak znaky týrání, jak je chápe trestní právo i s ohledem na princip ultima ratio, nenaplňuje.

21. Pokud se týká další okresním soudem užité právní kvalifikace ohledně jednání obžalované, a to trestného činu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odstavec 1 písmeno d), odstavec 3 písmeno b) trestního zákoníku, tak je třeba úvodem v obecné rovině uvést, že jednočinný souběh s trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku je možný, např. je-li dítě přítomno dlouhodobému týrání matky otcem (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2019, sp. zn. 4 Tdo 1293/2018). Na tomto místě je však třeba uvést, že tuto právní kvalifikaci jednání obžalované dokonce navrhl vypustit již státní zástupce v rámci svého závěrečného návrhu u veřejného zasedání konaného odvolacím soudem, přičemž ani podle krajského soudu tato právní kvalifikace jednání obžalované nemůže v žádném případě obstát. V této souvislosti krajský soud dále odkazuje mj. na listinné důkazy provedené v odvolacím řízení, a to zejména zprávu z Porady pro rodinu Šumperk (podle níž má nezletilá N. ráda oba své rodiče a přála by si střídavou péči nebo péči matky s častými kontakty s otcem, a proto poradna doporučila asymetrickou střídavou péči ve prospěch matky), zprávu orgánu sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Zábřeh (podle níž se matka, byť vyvolává konflikty s otcem, dceři maximálně věnuje) a zprávu Mateřské školy xxx, která konstatuje, že nezletilá N. byla na základě soudem schválené dohody rodičů svěřena do jejich asymetrické střídavé péče (22 dnů v měsíci je nezletilá u matky a 8 dnů v měsíci u otce) a dále hodnotí péči matky o nezletilou tak, že se matka dceři plně věnuje a od doby, kdy bydlí spolu samy, je nezletilá usměvavá, šťastná a spokojená.

22. Hlavním smyslem právní úpravy trestného činu ohrožení výchovy dítěte podle § 201 trestního zákoníku je posílení ochrany zdravého rozumového, citového a mravního vývoje dítěte před škodlivými vlivy spojenými zejména s vedením zahálčivého nebo nemravného života, pácháním trestné činnosti za účelem opatřování prostředků pro vlastní potřebu. Pro naplnění znaků trestného činu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku je pak třeba, aby pachatel, jemuž svědčí souhrn práv a povinností v rámci výkonu jeho rodičovské odpovědnosti ve smyslu § 858 občanského zákoníku závažným způsobem, tzn. ve větší intenzitě, porušil důležitou, nikoli běžnou povinnost, jež z výkonu rodičovské odpovědnosti přímo vyplývá. Podle názoru krajského soudu však k takovému závěru nelze s ohledem na výsledky dokazování dospět.

23. Krajský soud tak uzavírá, že jednání obžalované nenaplňuje znaky žádného trestného činu, nicméně na straně druhé je nepochybně namístě, aby se jejím jednáním popsaným ve výroku tohoto usnesení zabýval příslušný správní orgán za účelem posouzení, zda se obžalovaná nedopustila přestupku (např. přestupku proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích), kdy její případná odpovědnost za přestupek dosud nezanikla (viz ust. § 29 a násl. zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich).

Poučení:

I. Proti tomuto rozhodnutí **není** další řádný opravný prostředek přípustný.

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Gráblová.

II. Proti tomuto rozhodnutí **je** přípustné dovolání, které lze podat ve lhůtě dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí prostřednictvím soudu I. stupně.

Dovolání mohou podat
a) nejvyšší státní zástupce ve prospěch i v neprospěch obviněného
b) obviněný pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká.

Obviněný může dovolání podat pouze prostřednictvím obhájce. Podání obviněného, které nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, se nepovažuje za dovolání, byť bylo takto označeno.

Příslušný k rozhodnutí o podaném dovolání je Nejvyšší soud v Brně.

V dovolání musí být uvedeno, proti kterému rozhodnutí směruje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů napadá a čeho se dovolatel domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a)-m) nebo § 265b odst. 2 trestního řádu, o které se dovolání opírá.

Rozsah, v němž je rozhodnutí dovoláním napadáno, a důvody dovolání lze měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání.

Olomouc 26. září 2023

JUDr. Michal Jelínek v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Gráblová.